

Κατηχητικαί μελέται.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Εἶδομεν μέχρι τοῦδε τί σημαίνουν τὰ ἱερά ἄμφια τῶν διακόνων καὶ ἱερέων. Ἦδη θὰ ἴδωμεν τί σημαίνουν τὰ τῶν ἀρχιερέων. Οἱ ἀρχιερεῖς ἀντὶ τοῦ φαινολίου φέρουν νῦν ἅπαντες σάκκον. Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων καὶ μέχρι τοῦ 13ου αἰῶνος, μόνον ὁ Πατριάρχης, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, ἔφερε σάκκον. Ὁ δὲ ἱστορικός Χωματινὸς μᾶς ἱστορεῖ δι μόνον τὸ Πάσχα, τὴν Πεντηκοστήν καὶ τῶν Χριστουγέννων ἐφοροῦσαν οἱ Πατριάρχαι σάκκον. Ὁ Μητροπολίτης Μομενβασίας πρῶτος ἔλαβε τὸ προνόμιον νὰ φορῇ καὶ αὐτὸς σάκκον καὶ νὰ καλεῖται Παναγιώτατος καὶ Ἐξαρχος πάσης Πελοποννήσου, μέχρι τοῦ 1821 διατηρήσας τὸν τίτλον καὶ τὰ προνόμια ταῦτα. Σὺν τῷ χρόνῳ ἅπαντες οἱ ἀρχιερεῖς ὡς γενόμενοι Μητροπολίται καὶ Ἀρχιεπίσκοποι ἔφερον σάκκον. Τὸ σχῆμα δὲ τοῦτο τοῦ σάκκου προῆλθεν ἐκ χιτῶνος ὃν ἔφερον οἱ αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης. Λέγουν φοροῦντες αὐτὸν ὅ,τι καὶ οἱ ἱερεῖς φοροῦντες τὸ φαινόλιον. Συμβολίζει δὲ τὸν χιτῶνα τοῦ Χριστοῦ τὸν ἄνωθεν ὑφαντόν, ὃν φοροῦν ὡς Ἐκείνου ἀντιπρόσωποι.

Ἐπιμόρφιον. Ἐπάνω εἰς τὸν σάκκον οἱ ἀρχιερεῖς ἡμῶν ἐπιθέτουν τὸ ἐπιμόρφιον, τὸ ὅποιον παρὰ Λατίνοις μόνον ὁ Πάπας καὶ ἐλάχιστοι τιτλοῦχοι ἀρχιερεῖς φέρουν. Ἐπιμόρφια ἔχομεν δύο εἰδῶν. Τὸ μικρὸν τὸ κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐπιμόρφιον τὸ ὅποιον φοροῦν κατ' ὄλην τὴν λειτουργίαν τῶν πιστῶν καὶ εἶναι μία πλατεῖα λωρὴς πολυτελοῦς ὑφάσματος, κρεμάται δὲ ἐπὶ τοῦ τραχήλου καὶ ῥίπτεται πρὸς τὰ ἔμπροσθ καὶ τὰ δύο ἄκρα τῆς. Τὸ δὲ μέγα εἶναι στενὸν καὶ μακρὸν ὑφάσμα καὶ περιελισσόμενον περὶ τὸν τραχήλον, ῥίπτεται τὸ μὲν ἐν ἄκρον πρὸς τὰ ἔμπροσθ τὸ δὲ ἔτερον πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ φορεῖται ἐξ ἀρχῆς μέχρι τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ἐυαγγελίου δηλ. καὶ κατ' ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς λειτουργίας τῶν κατηχουμένων. Τὸ πρῶτον ὁ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης μᾶς ἀναφέρει καὶ μᾶς ἐξηγεῖ τὴν σημασίαν τοῦ ἐπιμορφίου, ἀλλ' ἦτο ἐν χρήσει πολὺ πρὸ αὐτοῦ καὶ κατεσκευάζετο ἐξ ἐρίου. Συμβολίζει δὲ τὸ ἀπωλόλως πρόβατον, ὃ εὐρών ὃ ποιμὴν φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου παραβολήν, Ὅν ἤδη ἀντιπροσωπεύει ὁ ἀρχιερεὺς. Τοῦτο δὲ σημαίνει καὶ τὸ ρητὸν ὃ λέγει ὅταν τὸ φορεῖ: «Ἐπὶ τῶν ὤμων Χριστὲ τὴν πλανηθεῖσαν ἄρρας φύσιν, ἀναληφθεῖς, τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προήγαγες». Ἄγνωστον τίς τὸ πρῶτον εἰσήγαγε τὴν χρῆσιν τοῦ ἐπιμορφίου. Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ἡ Θεοτόκος πρώτη ἰδιοχείρως κατεσκεύασε τοιοῦτον καὶ τὸ ἐδώρησε εἰς τὸν Νεκρυστάνα Δάξαρρον ὅστις ὑπῆρξε καὶ πρῶτος ἐπίσκοπος Κύπρου. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Πέτρος καὶ ὁ Μάρκος οἱ ἀπόστολοι ἔφερον ἐπιμόρφια καὶ τὰ κατέλιπον τοῖς διαδόχοις. Ἐπίσης ἄγνωστον

ἀπὸ πότε ἤρξατο καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἐγκολπίου, ὃ ὑπενθυμίζει τὸ Λογεῖον τῆς Π. Δ.

Ἡ Μίτρα. Ταύτην ἐφόρουν οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Π. Δ. ἦν κίδαριν ὠνόμαζον. Ἀνεκάλει, κατὰ τὸν Συμεῶνα Θεσσαλονίκης, μόνον οἱ Ἀλεξανδρείας καὶ Ρώμης ἀρχιεπίσκοποι ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μίτραν ἐν καιρῷ λειτουργίας ὡς ἱερατικὸν ἄμφιον. Ἡ μίτρα εἶναι τὸ σύμβολον τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, ἣν ἀρχιερεῖς κέκτηνται ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Χριστοῦ, συμβολίζει δὲ συνάμα καὶ τὸν ἀκάνθινον στέφανον. Μίτραν φέρουσιν ἤδη μόλις πρὸ ἐνὸς αἰῶνος ἅπαντες οἱ ἀρχιερεῖς. Ἐν Ρωσσίᾳ ἔφερον ταύτην πρὸ πολλοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι ἀκόμη, ἀλλ' ἡ μίτρα τούτων δὲν ἔχει οὔτε σταυρὸν οὔτε διάδημα ἄνωθι· ἐπομένως μᾶλλον εἶναι πολυεὲς καλυμμαύχιον ἐν χρήσει μόνον κατὰ τὴν λειτουργίαν. Σώζεται ἐπιτολή τοῦ Θεοδοσίου Ἐροσολύμων κατ' ἣν οὗτος ἐδώρησατο τῷ Ἰγνατίῳ τὴν μίτραν τοῦ πρώτου ἀρχιεπισκόπου Ἐροσολύμων Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοφθέου, ἥτις, κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον ἦν χρυσοῦς. Ἐπίσης ὁ Πολυκράτης Ἐφέσου λέγει περὶ τοῦ Ἐυαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ὅτι ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ πέταλον. Ἐπίσης καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, λόγον ποιούμενος περὶ τῆς χειροτονίας του, ὁμιλεῖ περὶ τῆς κιδάρεως ἥτις ἦν σχετικὴ τῇ μίτρᾳ. Ἡ κίδαρις ἥτις καὶ μίτρα ἐκαλεῖτο ἦν τὸ πρῶτον ἐν χρήσει ἐν Φρυγίᾳ καὶ εἶτα ἐν Ρώμῃ μεταξὺ τῶν γυναικῶν ὡς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, ἰδίως κατὰ τὰς ὥρας τῆς προσευχῆς, κατ' ὅτι τὸ ἀκαλύπτως προσεύχεσθαι ἐθεωρεῖτο ἄνιερον. Ἐν τῇ Δύσει ἀπὸ τοῦ 9ου αἰῶνος τίθεται ἐν χρήσει αὕτη, λαβοῦσα διάφορα σχήματα κατὰ καιροῦς, Ἦδη παρὰ τῷ Πάπᾳ καταλήγει εἰς δύο κέρατα καὶ συμβολίζει τὴν Π. καὶ Κ. Δ. Ἐπίσης φέρει ἐνίοτε καὶ τὴν τιάραν ὃ Πάπας ἥτις καλεῖται οὕτω διότι φέρει τρία στέμματα (triregnum).

Ἐπιρριπτάριον. Τοῦτο εἶναι τὸ μαῦρον κάλυμμα τὸ ὅποιον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ ἀρχιεπίσκοποι θέτουν ἐπὶ τοῦ καλυμμαύχιου ἐξ οὗ καὶ ἐπανωκαλυμμαύχιον καλεῖται, κατ' ὅτι καλύπτει καὶ τὸν ἀχένα καὶ ῥίπτεται ἐπὶ τῆς ῥάχews. Τοῦτου γίνεται χρῆσις ἰδίως κατὰ τὴν ὥραν τοῦ κηρύγματος ἢ εἰς τὰς ἐπισήμους ἐμφανίσεις. Εἶναι δὲ σχετικὸν μὲ τὸ κουκούλιον τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μοναχῶν καὶ εἶναι ἐν χρήσει ἀπὸ τῶν βυζαντινῶν χρόνων. (ἔπεται συνέχεια)

ΓΝΩΜΑΙ ΣΟΦΩΝ

Τὰ καλὰ ἔργα εἶναι ἡ εὐλογία τῆς ζωῆς μας.

— Αἱ μεγαλῆτεράς δυστυχίαι προσξοιοῦνται ἀπὸ τὴν γλῶσσαν.

— Ἀπὸ ὅποιον γένος καὶ ἂν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν ὅπου βάλλει νὰ φανῇ προκομμένος, ἔτσι ἀπολαμβάνει καὶ τὴν τιμὴν.

— Ὅποιος ἄφησε τὰ πάντα, διὰ νὰ περάσῃ ζωὴν ἀσκητικὴν, δὲν πρέπει νὰ ἔχη κανενὸς πράγματος ἐπιθυμίαν.